

Української держави на сучасному етапі її розвитку, що підтверджується такими аргументами: 1) функціонування двох загальнодержавних представницьких органів публічної влади (Верховної Ради України і Президента України), обраних безпосередньо Українським народом як носієм суверенітету і єдиним джерелом влади; 2) установчими повноваженнями цих органів із формування Уряду (Кабінету Міністрів України), а також 3) характером владних взаємовідносин цих державних інституцій, зокрема, відповідальністю Кабінету Міністрів України перед Президентом України і Верховною Радою України, а також його (Уряду) підконтрольністю і підзвітністю парламенту у межах, передбачених Основним Законом нашої держави.

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Талдикін О. В. Форма державного правління: поняття та її різновиди. Теорія держави та права : підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю. А. Ведерніков. – 3-є вид. перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017; Ліра ЛТД. С. 82-84.

***СЕРДЮК Ігор Анатолійович**
доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

***ХАДЖИЙСЬКИЙ Максим**
здобувач вищої освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

ВИДОВА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ УКРАЇНИ ЗА ОСНОВНИМ ЗАКОНОМ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА

При підготовці тез цієї доповіді автори окреслили за мету визначити видову приналежність державно-правового режиму України за Основним Законом держави і суспільства.

Досягнення визначеної мети зумовило необхідність використання таких методів пізнання:

1) філософського діалектичного методу, що ґрунтується на принципах взаємозв'язку і розвитку державно-правових явищ; у межах цього дослідження вказані принципи інтерпретувались в аспекті взаємозв'язку та

розвитку форми Української держави, складовими елементами якої є форма правління, форма державного устрою та державно-правовий режим;

2) формально-логічного методу, за допомогою якого було з'ясовано ознаки поняття «державно-правовий режим», виокремлено його різновиди, а також сформульовано висновки за темою;

3) спеціально-юридичного методу пізнання, що дозволив розкрити зміст конституційно-правових приписів, які відображають державно-правовий режим Української держави.

У сучасній правничій науці під формою державно-правового режиму вже традиційно розуміють сукупність прийомів та способів здійснення державної влади [3, с. 88]. З огляду на *рівень розвиненості політичної демократії та реальний політико-правовий статус особи* (складний критерій для класифікації досліджуваного поняття, що є поєднанням обох цих рис), державно-правовий режим поділяється на два різновиди: демократичний та антидемократичний.

Оскільки Україна де-юре і де-факто визнана демократичною державою, у межах нашого дослідження обмежимося характеристикою лише цього різновиду державно-правового режиму. Під категорією демократичний державно-правовий режим розуміють «такий стан державного (політичного) життя, за якого державна влада здійснюється за участю громадян безпосередньо та через представницькі органи, а також гарантуються права і свободи людини» [3, с. 89].

Демократичний державно-правовий режим у залежності від домінуючої ідеології (підстава для класифікації) диференціюється на такі різновиди: консервативно-демократичний, радикально-демократичний, ліберально-демократичний та соціально-демократичний [3, с. 89].

Відповідаючи на питання про видову приналежність державно-правового режиму України, автори виходять із таких міркувань, що ґрунтуються на конкретних конституційно-правових приписах:

1) Україна визнана суверенною і незалежною, демократичною, соціальною і правовою державою (ст. 1) [1], що свідчить про закріплення на конституційному рівні моделі соціальної та правової держави, яка у своїй діяльності прагне до загального добробуту громадян, їх соціальної захищеності та соціальної справедливості [4, с. 127];

2) людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнані в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 2) [1]. Приписи, закріплені в цій статті, свідчать про пріоритетне значення прав і свобод людини в діяльності державних органів, їх службових і посадових осіб;

3) народ визнаний носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади

та органи місцевого самоврядування [1]. Приписи цієї конституційно-правової норми розкривають сутність принципу демократизму, а також указують на демократичний характер влади;

4) в Україні визнається і діє принцип верховенства права (ч. 1 ст. 8) [1], що означає панування права (справедливого закону) в усіх сферах життєдіяльності суспільства;

5) держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом (ч. 4 ст. 13) [1]. Положення наведеної конституційно-правової норми поряд із принципом рівності усіх суб'єктів права власності перед законом, а також конституційною гарантією забезпечення державою захисту прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, вказують на таку важливу сутнісну рису соціальної держави, як забезпечення нею соціальної спрямованості економіки. Без практичної реалізації цього конституційного припису прагнення до загального блага так і лишиться лише наміром;

6) правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (чч. 1-2 ст. 19) [1]. Ці конституційно-правові приписи розкривають зміст засади законності, а в системній єдності з положеннями ст. 3 Основного Закону України складають зміст принципу соціально-демократичної доцільності як однієї зі складових засад законності в державі соціально-демократичної орієнтації [2, с. 130];

7) усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними (ст. 21) [1]. Ця конституційно-правова норма закріплює ті принципи суб'єктивного права, без яких ідея демократії втрачає будь-який сенс;

8) громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом (ст. 46) [1]. Кожен має право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (ст. 48) [1]. Вказані конституційно-правові приписи закріплюють соціальні гарантії, забезпечення яких є обов'язком для державних органів і, передусім, уряду.

Аналіз усього вищевикладеного дає підстави для висновку про де-юре соціально-демократичну сутність Української держави, а отже, і притаманні їй державному апарату прийоми та способи здійснення державної влади, що відображаються термінопоняттям «соціально-демократичний державно-правовий режим».

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. Навчальний посібник. Київ : Атіка. 2001. 176 с.

3. Талдикін О. В. Державно-правовий (державно-політичний) режим: поняття та його різновиди. *Теорія держави та права* : підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю. А. Ведерніков. – 3-є вид. перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017; Ліра ЛТД. С. 88-90.

4. Талдикін О. В. Основні концепції держави. *Теорія держави та права* : підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю. А. Ведерніков. – 3-є вид. перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017; Ліра ЛТД. С. 124-139.

СЕРДЮК Ігор Анатолійович
*доцент кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ТОЛМАЧОВА Юлія
*здобувач вищої освіти
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ*

ВИДОВА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ФОРМИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЗА КОНСТИТУЦІЄЮ УКРАЇНИ

При підготовці тез цієї доповіді автори обрали за мету визначити видову приналежність форми територіального устрою нашої держави за Конституцією України.

Досягнення визначеної мети зумовило необхідність використання таких методів пізнання:

1) філософського діалектичного методу, що ґрунтується на принципах взаємозв'язку і розвитку державно-правових явищ; у межах цього дослідження вказані принципи інтерпретувались в аспекті взаємозв'язку та розвитку форми Української держави, складовими елементами якої є форма правління, форма державного устрою та державно-правовий режим;

2) формально-логічного методу, за допомогою якого було з'ясовано ознаки категорії «форма державного устрою», виокремлено її різновиди, а також сформульовано висновки по темі;

3) спеціально-юридичного методу пізнання, що дозволив розкрити